

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

Філософський факультет

Кафедра політичних наук

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана
філософського факультету
з навчальної роботи

_____ /Комаха Л.Г./

«__» _____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕТНОПОЛІТОЛОГІЯ

для студентів

галузь знань **0301 Соціально-політичні науки**

спеціальність **6.030104 Політологія**

освітній рівень **бакалавр**

освітня програма **Політологія**

спеціалізація

вид дисципліни **обов'язкова**

Форма навчання

Навчальний рік

Семестр

Кількість кредитів ECTS

Мова викладання

Форма заключного контролю

денна

2017/2018

VI

3

українська

екзамен

Викладач: Коршук Роман Миколайович, кандидат політичних наук, доцент кафедри політичних наук

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ - 2017

Розробник: Коршук Роман Миколайович, кандидат політичних наук, доцент
кафедри політичних наук

ЗАТВЕРДЖЕНО

Завідувач кафедри
_____ (Шляхтун П.П.)

Протокол № __ від «_» _____ 20__ р.

Схвалено науково-методичною комісією філософського факультету

Протокол від «____» _____ 20__ року №__

Голова науково-методичної комісії _____ (Маслікова І.І.)

«____» _____ 20__ року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – забезпечення стійкої системи знань про специфіку етнополітики як складової політичної сфери людського життя, що дасть змогу студентам розуміти місце та роль етнічних спільнот у політиці, сутність основних етнополітичних процесів та явищ, вільно орієнтуватися в їх політичному житті.

2. Попередні вимоги до опанування навчальної дисципліни:

1. Знати структуру та функції політичної системи суспільства, її основні інститути (державна, політичні партії, громадські організації, органи місцевого самоврядування, засоби масової інформації), закономірності функціонування системи в цілому та її інститутів, основні ідеї та концепції представників зарубіжної та вітчизняної історії політичних учень, основи соціології та психології.

2. Вміти на основі знань про політичну систему суспільства, її інститути, закономірності їх функціонування, орієнтуватися в політичних процесах, політичному житті конкретних країн.

3. Володіти елементарними навичками наукового дослідження та управління інформацією; критичного ставлення та прогнозування стосовно політичних подій та явищ; використання іншомовних фахових політичних інформативних джерел.

3. Анотація навчальної дисципліни: дисципліна «Етнополітологія» належить до переліку обов'язкових дисциплін та викладається у VI семестрі бакалаврату. Навчальна дисципліна знайомить студентів з основами та особливостями досліджень етнополітики як невід'ємної складової політичної сфери людського буття. Визначаються об'єкт і предмет дослідження етнополітології, структура, основні функції, методи та закономірності, місце етнополітології в системі інших наук про суспільство. Аналізуються основні наукові школи та концепції дослідження етносу, нації, націоналізму, етно та націогенези. З'ясовуються природа етнополітики як складової політики, її суб'єкти та об'єкти, етнополітичні процеси та явища, їх сутність та різновиди. Виокремлюються особливості формування та функціонування національних та багатонаціональних держав, роль та місце національних меншин як суб'єктів та об'єктів політики, основні шляхи захисту прав національних меншин. Розглядаються основні форми етнополітичної діяльності держави, її органів та етнічних спільнот. З'ясовуються особливості функціонування етнічних спільнот в умовах різних типів політичних режимів, характеристики етнократії, етнічної демократії, ліберальної демократії та демократії міжетнічної згоди. Аналізуються причини виникнення, сутність та типології націоналізму як ідейно-політичного та суспільного феномену. Розглядається місце та роль національної ідентичності, національної ідеї та етнополітичних міфів у процесах націотворення. Аналізуються причини виникнення етнополітичних конфліктів, можливості їх попередження та шляхи подолання. Виокремлюються особливості етнополітики в сучасній Україні, основні об'єкти та суб'єкти, етнополітичні процеси та явища.

4. Завдання (навчальні цілі) – оволодіння студентами понятійно-категоріальним апаратом та термінологією етнополітології; набуття студентами систематизованих знань про етнополітичні процеси та явища; формування у студентів навичок самостійного аналізу етнополітики як в зарубіжних країнах, так і в Україні.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Форми викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	понятійно-категоріальний апарат етнополітології, основні парадигми та концепції дослідження етносу, нації, етно та націогенези, національної ідентичності	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, контрольна робота, екзамен	6
1.2	Сутність, об'єкти та суб'єкти, типи та моделі етнополітики, основні етнополітичні процеси та явища, форми етнополітичної діяльності держави та етнічних спільнот	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, контрольна робота, екзамен	14
1.3	Особливості формування та функціонування національних та багатонаціональних держав, проблеми взаємовідносин домінуючих націй та національних меншин	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, контрольна робота, екзамен	5
1.4	Роль етнічності в політичних режимах., особливості формування та функціонування енократії, етнічної демократії, ліберальної демократії та демократії міжетнічної згоди	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, контрольна робота, екзамен	5
1.5	Місце та роль націоналізму, національної ідеї та етнополітичних міфів в процесах націотворення.	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, контрольна робота, екзамен	5
1.6	Причини, сутність, можливості попередження та шляхи подолання етнополітичних конфліктів.	Лекція, самостійна робота	Реферат, екзамен	5
	Вміти:			
2.1	застосовувати понятійно-категоріальний апарат етнополітології в науковому аналізі етнополітичних процесів	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, реферат	10
2.2	аналізувати етнополітичні процеси, що відбуваються в зарубіжних країнах та Україні, робити відповідні висновки та узагальнення	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, реферат	15
2.3	формулювати рекомендації щодо здійснення етнополітики на практиці.	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, реферат, текст рекомендацій	15
	Комунікація:			
	використовувати знання	Семінар,	Усна доповідь,	3

3.1	іноземних мов для аналізу інформаційних інтернет-ресурсів, читання новітньої етнополітологічної літератури, в підготовці до семінарських занять та написанні самостійних робіт	самостійна робота	реферат	
3.2	презентувати результати проведених етнополітологічних досліджень та здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій, конспектів	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, дискусія, реферат	3
3.3	вести полеміку з питань, присвячених етнополітичній проблематиці на основі володіння понятійно-категоріальним апаратом етнополітології	Семінари	Дискусія	3
	Автономність та відповідальність:			
4.1	самостійно шукати та критично опрацьовувати літературу із етнополітичних досліджень, вільно володіти методами обробки, аналізу та синтезу наукової інформації	Самостійна робота	Усна доповідь, дискусія, реферат	2
4.2	самостійно вирішувати комплексні завдання, пов'язані із верифікацією результатів існуючих оприлюднених етнополітичних досліджень, та порівнювати їх із результатами проведених власних досліджень	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, дискусія	5
4.3	нести відповідальність за достовірність та політико-ідеологічну незаангажованість проведених етнополітичних досліджень та обстоювати власну наукову позицію	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, дискусія, екзамен	4

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	2.1	4.1	4.2
Програмні результати навчання (назва)					

7.Схема формування оцінки.

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає оцінювання теоретичної підготовки (результати навчання 1.1–1.6); оцінювання практичної підготовки (результати навчання 2.1-2.3); оцінювання комунікації (результати навчання 3.1-3.3); оцінювання автономності та відповідальності (результати навчання 4.1-4.3). Загальна оцінка складає до 100 балів, що розподіляються на 60 і 40 балів відповідно між результатами семестрового і підсумкового (на екзамені) оцінювання.

7.1. Форми оцінювання знань студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Усна доповідь (до 5 балів): Р.Н. 1.1,1.2, 1.3,1.4, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 4.1, 4.2, 4.3
2. Доповнення (до 3 балів)
3. Реферат (до 5 балів): Р.Н. 1.6, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 4.1
4. Контрольна робота (до 10 балів): Р.Н. 1.1, 1.2,1.3, 1.4, 1.5

Вибір і комбінування форм оцінювання знань студентів та нарахування відповідної кількості балів здійснюються залежно від конкретних навчальних ситуацій.

- **підсумкове оцінювання:** усний екзамен із письмовою складовою. Крім екзаменаційного білета, що містить три питання, студент отримує аркуш паперу, на якому у формі тез розкриває зміст питань білета. Під час опитування студента враховується викладене ним на аркуші;

- **умови допуску до підсумкового екзамену:** студент допускається до складення екзамену за умови отримання ним за результатами семестрового оцінювання щонайменше 36 балів.

7.2. Організація оцінювання: оцінювання здійснюється за чотирибальною національною шкалою з переведенням у бали за стобальною шкалою: “відмінно” – 40 балів; “добре” – 30 балів; “задовільно” – 20 балів; “незадовільно” – 0 балів. Критерії оцінювання:

“відмінно” – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов’язкову та додаткову літературу;

“добре” - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але не вистачає аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов’язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності;

“задовільно” – студент в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, у відповіді є суттєві неточності;

“незадовільно” – студент не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді.

Остаточна оцінка є сумою балів, отриманих за результатами семестрового оцінювання і безпосередньо на екзамені.

7.3. Шкала відповідності оцінок:

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекційних занять

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
<i>Етнополітологія та етнополітика</i>				
1	Тема 1. Етнополітологія як наука та навчальна дисципліна	2	2	4
2	Тема 2. Сучасні теорії етнічності, нації, етно та націогенези	4	2	4
3	Тема 3. Етнонаціональні форми існування людства	2	2	4
4	Тема 4. Етнополітика як складова політики	4	2	6
5	Тема 5. Національні та багатонаціональні держави	2	2	4
<i>Етнополітичні процеси та явища в Україні і світі</i>				
6	Тема 6. Етнічні меншини як суб'єкти та об'єкти етнополітики	2	2	4
7	Тема 7. Етнічна складова політичних режимів	2	2	6
8	Тема 8. Націоналізм як ідейно-політичний та суспільний феномен	2	2	6
9	Тема 9. Національна ідея та етнополітичний міф	2	2	4
10	Тема 10. Етнополітичні конфлікти	2	2	6
11	Тема 11. Етнополітика в сучасній Україні	2	2	6
	Контрольна робота		2	
	ВСЬОГО	26	24	52

Загальний обсяг 102 год, в тому числі:

Лекцій - 26 год.

Семінарів - 24 год.

Самостійної роботи - 52 год.

Рекомендована література:

Основна:

1. Антонюк О.В. Основи етнополітики: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – К.: МАУП, 2005. – 432 с.
2. Ачкасов В.А. Этнополитология: Учебник. – СПб.: Изд. С.-Петербур. ун-та, 2005. – 337 с.
3. Євтух В.Б., Трощинський В.П., Галушко К.Ю. та ін. Етносоціологія: терміни та поняття. Навч. пос. – К.: Вид. УАННП «Фенікс», 2003. – 280 с.

4. Картунов О.В. Вступ до етнополітології: Науково-навчальний посібник. – К.: «Фірма «Крок»», 1999. – 300 с.
5. Касьянов Г.В. Теорії нації та націоналізму. – К.: Либідь, 1999. – 352 с.
6. Коршук Р.М. Етнополітологія: Навчальний посібник. К.:Алерта, 2011. – 200 с.
7. Мала енциклопедія етнодержавознавства / Ю.І. Римаренко (від. ред.). – К.: Генеза, 1996. – 942 с.
8. Націоналізм. Антологія / упоряд О. Проценко, В. Лісовий. – К.: Смолоскип, 2000. – 872 с.
9. Шабает Ю.П. Садохин А.П. Этнополитология: Учеб. пособ. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 319 с.
10. Смит Д. Энтони. Национализм и модернизм: критический обзор современных теорий наций и национализма: Пер. с англ. – М.: Праксис, 2004. – 464 с.

Додаткова:

1. Андерсон Б. Уявлені спільноти. Міркування про походження й поширення націоналізму. – Київ: Критика, 2001. – 317 с.
2. Багрянний І. Національна ідея та націоналізм // Сучасність. – 1992. – №4. – С. 81-83.
3. Балибар Э. Валлерстайн И. Раса, нация, клас. Двусмысленные идентичности. – М.: Логос-Альтера, 2003. – 272 с.
4. Бауер О. Національне питання і соціал-демократія. – К.: Основні цінності, 2004. – 120 с.
5. Бочковський О.І. Вступ до націології. – Мюнхен.: Український технічно-господарський інститут, 1992. – 338 с. С. 260.
6. Бромлей Ю.В. Очерки теории этноса. – М.: Наука, 1983. – 412 с.
7. Винайдення традицій / За ред. Е. Гобсбаума та Т. Рейнджера; Пер. з англ. – К.: Ніка-Центр, 2005. – 448 с.
8. Вівчарик М.М. Україна: від етносу до нації: Навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. – К.: Вища школа, 2004. – 240 с.
9. Гелнер Е. Нації та націоналізм; Націоналізм. – К.: Таксон, 2003. – 300 с.
10. Горовіц Д.Л. Міжетнічні конфлікти: З новою передм. / О.А. Ківшик (пер.з англ.). – Х.: Каравела, 2004. – 684 с.
11. Гумилев Л.Н. Этногенез и биосфера Земли. – М.: Айрис Прес, 2004. – 557 с.
12. Етнічні меншини Східної та Центральної Європи: компаративний аналіз становища та перспектив розвитку / Республіканська Асоціація Українознавців (РАУ); Австрійський ін-т Східної та Південно-Східної Європи / В. Євтух (ред.). – К.: Інтел, 1994. – 206 с.
13. Закон України про національні меншини / Закони України: офіційне видання / В.Ф. Опришко (гол. ред. кол.). – Т III. – С 362-364.

14. Кимлічка В. Лібералізм і права меншин. – Харків: ЦОІ, 2001. – 176 с.
15. Кіссе А.І. Етнічний конфлікт: теорія і практика управління: Політологічний аналіз. К.: Логос, 2006. – 379 с.
16. Лейпхарт А. Демократія в багатонаціональних суспільствах: порівняльне дослідження / Б.І. Макаренко (пер.с англ.). – М.: Аспект Пресс, 1997. – 287 с.
17. Лойко Л.І. Громадські організації етнічних меншин України: природа, легітимність, діяльність: Монографія. – К.: ПЦ “Фоліант”, 2005. – 634 с.
18. Майборода О.М. Теорія етнополітики в західному суспільствознавстві. – К.: Наукова думка, 1993. – 215 с.
19. Нагорна Л.П. Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики. К.: Світогляд, 2005. – 316 с.
20. Нации и национализм / Б. Андерсон, О. Бауэр, М. Хрох и др; Пер. с англ. и нем. – М.: Практика, 2002. – 416 с.
21. Сміт Д. Ентоні. Національна ідентичність: Пер. з англ. – К.: Основи, 1994. – 150 с.
22. Тейлор Ч. Мультикультуралізм і “Політика визнання”: – К.: Альтерпрес, 2004. – 172 с.
23. Тощенко Ж.Т. Этнократия: история и современность. – М.: РОССПЭН, 2003. – 432 с.
24. Хобсбаум Э. Нации и национализм после 1780 года. – СПб.: Алетейя, 1998. – 468 с.
25. Шнирельман В.А. Войны памяти. Мифы, идентичность и политика в Закавказье. – М.: Изд “Академкнига”, 2003. – 591 с.